

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อความหมายและแสวงหาความรู้ของมนุษย์ สามารถกำหนดความรู้สึกนึกคิดและความประสงค์ของกันและกัน มนุษย์จึงพยายามที่จะมีภาษาขึ้นใช้เป็นภาษาประจำชาติ เพื่อสื่อความหมายระหว่างคนในชาติ รวมทั้งเป็นการแสดงออกซึ่งความเจริญของชาติ และเอกลักษณ์ของชาติตน ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2523 : 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาไทยพอสรุปได้ว่า นอกจากจะมีความสำคัญในด้านการสื่อความหมายโดยทั่วไปแล้ว ภาษาไทยยังเป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นชาติ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคนทั้งชาติ เป็นเครื่องมือในการติดต่อระหว่างคนไทยด้วยกัน และภาษาไทยเป็นปัจจัยที่สำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมในการศึกษาเล่าเรียน ในการสื่อสาร ในการประกอบอาชีพและการปกครอง

ในด้านที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ภาษาไทยก็มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง เพราะสัมพันธ์กับการเรียนวิชาต่าง ๆ มาก เราใช้ภาษาไทยเป็นสื่อกลางในการศึกษาวิชาการทุกแขนง รวมทั้งการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดให้วิชาภาษาไทยเป็นรายวิชาบังคับของหลักสูตรทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย นอกจากนี้ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ (2526 : ไม่มีเลขหน้า) ยังกำหนดให้วิชาภาษาไทยเป็นวิชาหนึ่งที่มีการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี คือ ในมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสำหรับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524

แต่เนื่องจากคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษายังมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ การนำหลักสูตรไปใช้ การใช้หนังสือเรียน วิธีการสอน การวัดและการประเมินผล การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการนิเทศการสอน เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ย่อมเกิดขึ้นในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเช่นกัน ไพฑูรย์ ลินลาวัฒน์ (2526 : 373-381) ได้กล่าวถึงปัญหาของการเรียนการสอนภาษาไทยไว้ 3 ประเด็น

พอสรุปได้คือ ปัญหาในเชิงแนวคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาไทยว่า คนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสนใจและมองไม่เห็นความสำคัญ เป็นเรื่องเสียเวลาเพราะใช้ในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว ครูภาษาไทยและครูบางกลุ่มยังคิดว่าการสอนภาษาไทยเป็นเรื่องง่าย เป็นวิชาของการทบทวนและสอนจรรยา มารยาทมากกว่า ทำให้เด็กมองไม่เห็นความสำคัญ เกิดความเบื่อหน่าย ครูเองก็ไม่พัฒนาการสอน ปัญหาในเชิงบุคคลเป็นปัญหาจากตัวผู้สอนที่ยังขาดความรู้ โดยเฉพาะด้านเทคนิคและวิธีการสอน ครูเองขาดความกระตือรือร้น ขาดความสำนึกในการดำเนินการสอน และขาดกำลังใจ ปัญหาจากตัวผู้เรียนซึ่งเปลี่ยนไปตามสังคม ทำให้ผู้เรียนมุ่งผลมากกว่ากระบวนการ มุ่งการสอนมากกว่ากิจกรรม ประเด็นสุดท้าย ปัญหาในเชิงวิธีการ เป็นปัญหาของกระบวนการเรียนการสอนซึ่งผู้สอนเน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการ ไม่สามารถสอนภาษาไทยให้สัมพันธ์กับชีวิตและสังคม ทำให้การเรียนการสอนภาษาไทยไม่สามารถดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนปัญหาในการบริหารงานสอน คือ ผู้บริหารไม่ตระหนักในความสำคัญเท่าที่ควร มักมองภาษาไทยเป็นเรื่องง่าย ไม่ได้กำหนดความสำคัญในการดำเนินงานอย่างจริงจัง

ฉะนั้น การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้ประสบความสำเร็จตามความคาดหวัง จึงเป็นเรื่องยาก และจำเป็นต้องใช้องค์ประกอบหลายด้าน เพราะการจัดสภาพการเรียนการสอนภาษาไทยที่ดีย่อมทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาในการเรียนรู้ภาษา อันเป็นปัจจัยในการนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี ศรีสุดา จริยากุล (2526 : 11-12) ได้กล่าวถึงสภาพการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่ สรุปได้ว่า ครูต้องเปลี่ยนแนวการสอน วางแผนการสอนจากการบอกและท่อง มาเป็นการส่งเสริมความรู้โดยการรู้จักคิด ค้นคว้า แก้ปัญหาและใฝ่หาความรู้เอง ควรใช้อุปกรณ์เพื่อเสริมการสอน การจัดกิจกรรมเสริมความรู้ ครูต้องประสานสัมพันธ์กับผู้บริหารและครูภาษาไทยด้วยกันเอง เพื่อสะดวกในการดำเนินการเรียนการสอน

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการศึกษาของรัฐหรือการศึกษาของเอกชน ก็จะต้องสนับสนุนให้การศึกษาของแต่ละสถานศึกษามีคุณภาพทัดเทียมกัน ไม่ว่าสถานศึกษานั้นจะตั้งอยู่ ณ สถานที่ใด ต้องให้มีคุณภาพไม่ต่ำกว่าที่กำหนด

เป็นที่ทราบกันว่า เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระทางการศึกษาของรัฐ รัฐจึงได้เปิดโอกาสให้เอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยใช้นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ การศึกษาเอกชนจึงได้ถือกำเนิดขึ้น

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของการจัดการศึกษาเอกชน พบว่าโรงเรียนเอกชน เกิดจากชาวตะวันตก คือพวกหมอสอนศาสนาเป็นผู้ริเริ่มนำเข้ามา โรงเรียนคาทอลิกจึงได้เข้ามา มีบทบาทและกำเนิดขึ้นในประเทศไทยเกินกว่าสามศตวรรษแล้ว คือเข้ามาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1665 และในปี ค.ศ. 1685 สมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน พระบรมราชานุญาตให้คณะมิชชันนารีสร้างโรงเรียนโบสถ์ และทำการสอนได้ (ประทีป มาร์ติน โกลมมาศ , 2517 : 113)

ในสมัยรัตนโกสินทร์ การศึกษาคาทอลิกเริ่มมีบทบาทในปี ค.ศ. 1856 โดยจัดเป็น การศึกษานอกระบบโรงเรียนอยู่ในความรับผิดชอบของมิชชันนารี การจัดการศึกษาอย่างมีระบบ ในรูปของโรงเรียนอย่างแท้จริงเป็นแห่งแรกก็คือ โรงเรียนอัสสัมชัญ ซึ่งก่อตั้งเมื่อ ค.ศ. 1885 (วิภา เลค, 2526 : 2) หลังจากนั้นโรงเรียนคาทอลิกก็ได้แพร่ขยายขึ้นเรื่อย ๆ ไม่เฉพาะแต่ โรงเรียนของนักบวชเท่านั้น แต่ได้เริ่มมีโรงเรียนคาทอลิกที่เป็นของฆราวาสเพิ่มขึ้น จนปัจจุบัน เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครมีโรงเรียนคาทอลิกสายสามัญ 95 โรงเรียน ปรากฏว่าเป็นนักเรียนใน เขตกรุงเทพมหานครถึง 128,828 คน ทั้งระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมีธยมศึกษา(สมาคม สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย , 2533) แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ความสนใจต่อโรงเรียนคาทอลิกทั้ง ๆ ที่มีโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชนอื่น ๆ มากมาย แต่ผู้ปกครองกลับสนใจและสมัครใจยอมเสียค่าใช้จ่ายสูง เพื่อส่งบุตรธิดาเข้าเรียนดังที่ อรุณญา รุกขมธุร์ (2526 : 1) กล่าวว่าโรงเรียนในเครือคริสตศาสนาได้รับความนิยมจาก ประชาชนในการส่งบุตรธิดาเข้าศึกษาเล่าเรียนในอัตราสูง โดยแต่ละปีจะมีการสมัครแข่งขัน เข้าเรียนและจองที่เรียน ตลอดจนกวาดวิชาเพื่อสอบเข้าเรียนในโรงเรียนประเภทนี้ ทั้ง ๆ ที่ค่า เล่าเรียนและค่าบำรุงอยู่ในอัตราสูงกว่าโรงเรียนประเภทอื่น ๆ โดยทั่วไป

จึงกล่าวได้ว่า โรงเรียนคาทอลิกในประเทศไทย มีส่วนรับผิดชอบในการให้บริการด้าน การศึกษาแก่สังคมร่วมกับทางราชการมานาน มีการจัดหน่วยงานภายในโรงเรียนเช่นเดียวกับ โรงเรียนเอกชนทั่ว ๆ ไป ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ฉะนั้น จึงต้องมีการสอนวิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ แต่จากการที่โรงเรียน คาทอลิกกำเนิดขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากมิชชันนารีซึ่งเป็นชาวต่างประเทศ ในฐานะที่ ผู้วิจัย ซึ่งได้ทำงานอยู่ในโรงเรียนคาทอลิกมาพอสมควร เห็นว่าการเรียนการสอนในโรงเรียนคาทอลิก ให้ความสำคัญต่อภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส มากกว่าวิชาอื่น ๆ แต่ละเลยต่อวิชาภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติของคนไทย ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าน่าที่จะต้อง มีการศึกษาวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนภาษาไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียน

เรียนคณาทอликเซตกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นข้อมูลแก่สภาการศึกษาคณาทอликแห่งประเทศไทยในการประเมินและจัดทำแผนการศึกษาของโรงเรียนคณาทอликต่อไป รวมทั้งเป็นแนวทางในการปรับปรุงและจัดการเรียนการสอนหรือจัดสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาคณาทอликโดยทั่วไปอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนคณาทอликกรุงเทพมหานคร ในด้านการใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย จำนวน 186 คน และนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายจำนวน 24,753 คน จากโรงเรียนคณาทอликกรุงเทพมหานคร จำนวน 45 โรงเรียน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. สภาพการเรียนการสอน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในด้านการใช้หลักสูตรและ หนังสือเรียน วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนได้ปฏิบัติอยู่จริง
2. วิชาภาษาไทย หมายถึง วิชาภาษาไทยที่เปิดสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 ทุกรายวิชา

3. ครูภาษาไทย	หมายถึง	ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนคาทอลิก ระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร
4. นักเรียน	หมายถึง	นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นและตอนปลายในโรงเรียนคาทอลิก กรุงเทพมหานคร
5. โรงเรียนคาทอลิก	หมายถึง	โรงเรียนเอกชนฝ่ายคริสตศาสนา นิกายคาทอลิก ที่เปิดสอนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร และอยู่ในความรับผิดชอบของสภาการศึกษาคาทอลิก และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทยอาจใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงการศึกษาในวิชาภาษาไทย ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. ผู้บริหารอาจใช้เป็นแนวทางในการที่จะปรับปรุงสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนของตน
3. ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยอาจใช้เป็นแนวทางในการที่จะปรับปรุงการใช้หลักสูตรหนังสือเรียน วิธีการสอน การวัดและการประเมินผล การใช้สื่อการสอน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาไทย
4. ศึกษานิเทศก์อาจใช้เป็นแนวทางที่จะได้วางแนวทางในการนิเทศการสอนภาษาไทยให้ตรงตามความต้องการของครูผู้สอน
5. เป็นแนวทางในการวิจัยต่อไป